

ἀναφέρεται εἰς τὴν κατὰ Πλάτωνα, λειτουργίαν τῆς ἐννοίας. Οὕτω τὰ γνήσια «γράμματα τοῦ εἶναι» μεταβάλλονται εἰς τοὺς θεμελιώδεις καθορισμοὺς τῶν Κατηγοριῶν, ὡς ἄλλως τε καὶ οἱ «διαρκῶς συναντώμενοι» καθορισμοί : εἶναι καὶ μὴ-εἶναι, Τοῦτο καὶ Ἐκεῖνο, Ἐκαστον, δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ διάφοροι ἐκφράσεις τοῦ ἐν γένει καθορισμοῦ, τοῦτέστι τῆς γενικῆς λειτουργίας τῆς διανοήσεως. Ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν γραμμάτων εἰς συλλαβὰς παράγεται τὸ ἐννοιολογικῶς σύνθετον, ὡς πρὸς τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ σπουδαῖον νὰ τονισθῇ ὅτι δὲν εἶνε τοῦτο νεκρὰ μηχανικὴ συναρμολόγησις ἀλλὰ παραγωγή νέων «ἀδαιρέτων» νοητῶν μοναῖδων.

Κατὰ τὰ ἄλλα, ὡς εἶπομεν, περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος μόνον ὑπέροχον κριτικὴν ξένων θεωριῶν τῶν ὁποίων αἱ ἀντιφάσεις, οἱ χονδροειδεῖς φαῦλοι κύκλοι καὶ αἱ προλήψεις λύονται ὡς παῖδιαί, καὶ ἀποκαλύπτεται οὕτω ἡ γελοιώδης μαρτία τῆς μέχρι μυελοῦ ὀστέων δογματικῆς ταύτης θεμελιώδους ἰδέας.

2. Εὐθύδημος.

Αὐτόχρημα ὡς συμπληρωματικὸν ἐπίλογον τῶν φιλονεικιῶν αἱ ὁποῖαι πληροῦσι τὸ δεύτερον μέρος τοῦ «Θεαίτητος» δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸν «Εὐθύδημον» ἐπίλογον ὁ ὁποῖος τοσοῦτον ὠρισμένως προαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ «Θεαίτητος» ὥστε θὰ ἦτο δυνατόν, χωρὶς ἄλλως τε νὰ θέλω νὰ ὑποστηρίξω τὴν γνώμην ταύτην, νὰ ἐδημοσιεύθῃ ταῦτοχρόνως, ὡς παράστημα ἐκείνου ἐν εἰδεί σατύρας. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐσφαλμένης παραστάσεως ἀποτελεῖ τὸ κοινὸν τῶν δύο συγγραμμάτων σημεῖον. Κατὰ τὴν ἔρευναν τοῦ ζητήματος τούτου ὑπέδειξεν ὁ «Θεαίτητος» (190 E) τὰς πολλὰς παραλόγους συνεπείας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ μᾶς ἔφερον ἢ παραδοχὴ τῆς γνώμης ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχη τις ἐσφαλμένας παραστάσεις· τὰς παραλόγους ὁμῶς ταύτας συνεπείας δὲν θέλει τὸ γε νῦν ἔχον νὰ ἀναπτύξῃ ὁ Σωκράτης διότι θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν νὰ νομίση τις ὅτι αἱ γελοῖαι συνέπειαι θίγουσιν αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἀφοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον εἶχεν οἰκειοποιηθῆ τὴν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ἀποψιν. Ὑπόσχεται δὲ νὰ ἐκθέσῃ ταύτας ὅταν θὰ ἔχει περατωθῆ ἡ ὅλη ἐπισκόπησις εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ θίγῃ πλέον αὐτὸν αἱ δυσάρεστοι ἐκεῖναι συνέπειαι, ἀλλ' ἄλλους.

Ἐν ποτε εἰς σύγγραμμά τι προανήγγειλεν ὁ Πλάτων τὸ ἐπόμενον, τοῦτο ἀναντιρρήτως συμβαίνει ἐνταῦθα. Εἰς τὸν «Εὐθύδημον» ἀναπτύσσονται διασκεδαστικώτατα αἱ γελοῖαι συνέπειαι τῆς βλακώδους ἐκείνης προὑποθέσεως (ἰδίως 285 - 288). Τριπλῆ ἐξωτερικὴ ἀπόδειξις ὑπάρχει ὅτι ταύτην τὴν φορὰν πρόκειται περὶ τοῦ Ἀντισθένης. Πρῶτον ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀναφέρει ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Πρωταγόρα (IX 5B) τὰ ἑξῆς:

«τὴν θεωρίαν τοῦ Ἀντισθένης ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις ἐξέφερα διὰ πρῶτην φοράν ὁ Πρωταγόρας, ὡς λέγει ὁ Πλάτων εἰς τὸν Εὐθύδημον». Εἶνε βέβαιον ὅτι εἰς τὸν «Εὐθύδημον» δὲν μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντισθένης, ἀλλ' ἡ θεωρία ἀναφέρεται ὡς ἀναμφισβητήτως ἀνήκουσα εἰς τὸν σύγχρονον φιλόσοφον τὸν ὁποῖον ἀφορᾷ καὶ ἡ ὅλη διασκεδαστικὴ πολεμικὴ, ἀκολουθεῖ δὲ τῇ παρατήρησιν ὅτι ἡ σοφία αὕτη δὲν εἶνε νέα ἀλλ' ὑφίσταται ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πρωταγόρου (286 C, 288 A). Κατόπιν ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὴν Μεταφυσικὴν αὐτοῦ (V, 1024 b 32) μαρτυρεῖ ὅτι εἰς τὸν Ἀντισθένην ἀνήκει ἡ ἀνόητος γνώμη κατὰ τὴν ὁποίαν εἶνε ἀδύνατον νὰ συνδέσωμεν δύο ἔννοιαις εἰς μίαν κρίσιν ὥστε νὰ εἴπωμεν ἐν τῷ εἶνε τὸ ἕτερον (τ. ἔ. ὅτι εἶνε ἀδύνατος ἐν γένει αἰσθητότε προσδιορισμός, ἐκτὸς ἐὰν πράγματι ταυτίζεται ἡ ἔννοια τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου)· ἐν ἑκάστῳ πρῶτον ἔχει μόνον τὴν μίαν εἰδικὴν αὐτῷ «ἔννοιαν» (δηλαδή ἐπιτρέπεται νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ ἕνα καὶ μόνον **λόγον** ὅτι ταυτέστιν εἶνε ἑκάστον τὸ ὁποῖον εἶνε)· ἐξ αὐτοῦ συνεκίπετο ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ εἴπωμεν τὸ ἀντίθετον λεχθέντα πρῶτον, μάλιστα ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκφέρωμεν ἐσφαλμένον τινὰ **λόγον**. Ὅσαι ὅμως αἱ θεωρίαι αὗται, ἡ δευτέρα τῶν ὁποίων εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Διογένης τοῦ Λαερτίου μνημονευομένη, ἀναφέρονται ἐν τῷ «Εὐθύδημος» ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὸν δι' ὀλικλήρου τοῦ συγγράμματος ἀντικρουόμενον καὶ ὑπὸ τὴν διπλὴν μορφήν τῶν ἀδελφῶν Εὐθύδημου καὶ Διανυσιοδάμου ἐμφανιζόμενον ἀντίπαλον· κατ' ἀνάγκην ἄρα εἶνε οὗτος ὁ Ἀντισθένης. Τέλος ἀναφαίνονται καὶ αἱ τρεῖς αὗται θεωρίαι παρὰ τῷ Ἰσοκράτῃ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς «Ἑλένης», προφανῶς ὡς ἀνήκουσαι εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ζῶντα συγγραφέα, ἄρα, πάλιν εἰς τὸν Ἀντισθένην· ἄλλως τε καὶ ὁ ὅλος χαρακτηρισμὸς τοῦ μὴ ὀνομαστικῶς ἀναφερομένου ἀντιπάλου τοῦ Ἰσοκράτους εἰς τὴν «Ἑλένην» καὶ εἰς τι χωρίον τοῦ λόγου «Περὶ τοῦ Σοφιστοῦ», συμφωνεῖ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν πρὸς τὸν τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ «Εὐθύδημος» (1). Εἰς τὰς λεπτομερείαις ταύτας καθὼς καὶ εἰς τινα ἄλλα σημεῖα σχετίζεται τόσον στενῶς ἡ πολεμικὴ τοῦ «Εὐθύδημου» πρὸς τὴν τοῦ «Θεαίτητος» ὥστε, διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, εἶνε ἀναμφισβητήτως βέβαιον ὅτι καὶ ἡ τοῦ τελευταίου τούτου ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἀντισθένην.

Ὅπως εἰς τὸ μνημονευθὲν χωρίον σαφῶς προαγγέλλει ὁ «Θεαίτητος» τὸν «Εὐθύδημον» οὕτω πάλιν καὶ εἰς τὸν «Εὐθύδημον» εὐρίσκειται, ἐν τῇ αὐτῇ σειρά τῶν ἰδεῶν, χωρίον ὅχι ὀλιγώτερον ἀπτόως ἀναφερόμενον εἰς τὸν «Θεαίτητον». Πρόκειται περὶ τῆς πρὸ ὀλίγου μνημονευθείσης διασπαστικῆς ἀφορώσεως τὴν ἱστορίαν ὅτι τ. ἔ. αἱ παραδοξολογίαι τοῦ Ἀντισθένης δὲν ἔχουσιν οὔτε κἄν τὴν χάριν τοῦ νεωτερισμοῦ, ἀλλ' ἀνα-

(1) Περὶ. Philologus N. F. II, σελ. 616, σημ. 64.

τρέχουσι μέχρι τοῦ Πρωταγόρα. Περὶ τῶν δύο θεωριῶν ὁμοῦ, οὐ δὲν ὑ-
 πάρχει ἀντίφρασις καὶ οὐ δὲν δύναται νὰ λεχθῆ ἔσφαλμένον τι, ἀναφέρει
 τὸ χωρίον 286 C τὰ ἐξῆς: Πολλάκις καὶ παρὰ πολλῶν ἤκουσα ἤδη ταύτας
 καὶ πάντοτε ἀπορῶ δι' αὐτάς· ἤδη ὁ Πρωταγόρας ὑπεστήριξε τὴν θεωρίαν
 ταύτην ἔξακολουθεῖ δὲ αὕτη νὰ μοὶ φαίνεται παράδοξος καί, ὁμοῦ
 μετὰ τῶν ἄλλων, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀναιροῦσα (*ἀνατρέπειν*).
 ὁμοίως ἐν 288 A: Μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ θεωρία αὕτη μένει διαρκῶς εἰς τὸ
 αὐτὸ σημεῖον καὶ πρὸ πολλοῦ ἀνατρέψισα πύσας τὰς ἄλλας ἀνέτρε-
 ψεν ἤδη αὐτὴ ἑαυτὴν (παρομοίωσις πρὸς τὴν πάλην ὅταν εἰς ἓκ τῶν
 παλαιόντων ῥίπτει μὲν κατὰ γῆς τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ, πίπτει ὁμοῦ συγ-
 χρόνως καὶ ὁ ἴδιος), οὐδ' εὔρε ἡ ὑψηλὴ ἡμῶν σοφία τὸ μέσον νὰ προ-
 λάβῃ τοῦτο. "Οἷ ὅμως ἡ θεωρία ὅτι πᾶσα γνώμη, καὶ ἄρα πᾶν τὸ λεγό-
 μενον, εἶνε ἀληθὴς ἀναιρεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν—παραδεχομένη ὡς ἀληθὴ καὶ
 τὴν γνώμην ἐκείνου ἑ, ὁποῖος φρονεῖ ὅτι ὄχι πᾶσα γνώμη εἶνε ἀληθὴς,
 ἀναιροῦσα ἢ ἀνατρέπουσα οὕτω αὐτὴ ἑαυτὴν—εἶχε δείξει ἤδη ὁ «Θεαί-
 τητος» καὶ μάλιστα ἐν σχέσει πρὸς τὸν Πρωταγόραν. Τὸ λεγόμενον ἄρα
 ἐνταῦθα ὅτι ἡ θεωρία αὕτη, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἀνῆκεν εἰς τὸν Πρωταγό-
 ραν, εἶχεν ἤδη καὶ πρότερον ἀναιρέσει αὐτὴ ἑαυτὴν, ἀναφέρεται μετὰ
 πλήρους βεβαιότητος εἰς τὴν ἐν τῷ «Θεαίτητῳ» ἀπόδειξιν ταύτην τοῦ
 Πλάτωνος ὅτι αὕτη αὕτη ἀνατρέπει ἑαυτὴν. Ἐὰν ἐναντίον τοῦ Πρωταγόρα
 ἀποδειχθέντα, θέλει νὰ εἴπῃ ὁ Πλάτων, θίγουσιν ἕξ ἴσου καὶ τὸν Ἀντι-
 σθένην τοῦ ὁποίου ἡ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ σοφία εἶνε ἀπλῶς ἀναμάσημα
 τῆς τοῦ Πρωταγόρα. Ἐὰν ἀνωτέρω, καίτοι μὴ παρέχοντα κατ' εὐσίαν μέγα
 ἐνδιαφέρον, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραλειφθῶσι διότι πολλαχῶς ἔξακολου-
 θεῖ νὰ ἀμφισβητῆται ἢ κατὰ χρόνον προτεραιότης τοῦ «Θεαίτητου» μάλι-
 στα δ' εὐκόλως δύναται νὰ ἀμφισβητηθῆ ἐὰν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν μόνον
 κριτήρια τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ὕφους. Ἐπὶ πλεον καλὸν εἶνε νὰ ληφθῆ
 ὑπ' ὄψιν πόσον τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο συμπίπτει πρὸς τοὺς γνωστοὺς λόγους
 οἱ ὁποῖοι ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ προτάξωμεν τὸν «Φαῖδρον» τοῦ «Εὐθύ-
 δήμου», διότι ὁ «Φαῖδρος» καὶ ὁ «Θεαίτητος» στενῶς σχετίζονται καὶ
 κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν.

Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἀνωτέρω λόγους, φρονοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε ἐν-
 ταῦθα τὸ κατάλληλον μέρος διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς
 ἀπὸ ἀποκρειατικῆν, οὕτως εἰπεῖν, ψυχικὴν διάθεσιν προελθούσης πολε-
 μικῆς τοῦ συγγράμματος τούτου, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσον εἰκότε δὲν ἔχο-
 μεν νὰ ὠφεληθῶμεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν λογικὴν τοῦ Πλάτωνος. "Αξιὸς ἰδι-
 αιτέρας μνείας εἶνε ὁ ἐξῆς, ἐν παρόδῳ λεγόμενος καὶ κεκοιμημένος ὑπαι-
 νιγμὸς ὁ ὁποῖος ὁμοῦ σπουδαῖα ἀφίνει νὰ ὑπονοηθῶσι πράγματα (290C):
 ὅτι τ. ἑ. ἡ γεωμετρία, ἡ ἀστρονομία καὶ ἡ ἀριθμητικὴ κατορθώνουσι
 μὲν νὰ ἀπακτῆσωσι ποικίλας ὡραίας γνώσεις δὲν εἶνε ὁμοῦ εἰς θέσιν νὰ
 χρησιμοποιήσωσιν αὐτάς, ἀλλὰ παραδίδουσι τὰ εὐρήματά των, ἐὰν εἶνε

E. P. T. S. K. II
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

λογικά, εἰς ἄλλον τινα πρὸς χρῆσιν, δηλ. εἰς τὸν διαλεκτικόν ποῖος εἶνε οὗτος ἀπὸ σκοποῦ δὲν ἐπεξηγεῖται ἐνταῦθα, βραδύτερον ὁμως, ἐν ἰδίᾳ ἀλληλουχίᾳ ἐννοιῶν, ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» ἀναπτυσσομένη καὶ εὐκόλως συμπληρουμένη, θὰ ταυτισθῇ οὗτος πρὸς τὸν γνήσιον πολιτικόν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ ὁποῖος εἶνε κάτοχος τῆς βασιλικῆς τέχνης. Ὁ ὑπαινιγμὸς οὗτος εἶνε ἀνεκτίμητος ὡς ἐνδειξίς ὅτι ἡ ἐν τῷ «Φαῖδρον» κτηθεῖσα ἐννοία τῆς διαλεκτικῆς ἀρχίζει ἤδη εὐφυνομένη μὲ τίσιν πρὸς τελικὴν συνένωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν καὶ δὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μαθηματικῶν. Ἐάν, συλλήβδην, λάβωμεν, ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν πρὸ τῆς «Πολιτείας» χρησιμοποίησιν ταύτην τῆς ὑπὸ τοῦ «Φαῖδρον» τὸ πρῶτον καθορισθείσης ἐννοίας τῆς διαλεκτικῆς, ἀφ' ἑτέρου τὴν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν διάλογον τοῦτον, ἀπέναντι τοῦ Ἰσοκράτους μεταβληθεῖσαν στάσιν εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ «Ἐὐθύδημου» καὶ τὴν ἄνω καταδειχθεῖσαν συνάφειαν πρὸς τὸν «Θεαίτητον», δὲ ὁποῖος πάλιν εἰς περισσώτερα τοῦ ἐνὸς σημεία σαφῶς ἀναφέρεται εἰς τὸν «Φαῖδρον», ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, παρὰ τὰ περὶ τοῦ ἐναντίου ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ ὕψους ἐπιχειρήματα, ἡ ἐσωτερικὴ βαρύτης τῶν πραγματικῶν τούτων λόγων καθορίζει τὴν θέσιν τοῦ «Ἐὐθύδημου» ἀναμφισβητήτως μετὰ τὸν «Φαῖδρον» καὶ τὸν «Θεαίτητον» καὶ δὴ ἀμέσως μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον.

3. Κρατύλος.

Ὅμοίως μᾶλλον ἐν εἴδει παραρτήματος δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὰς διαλεκτικὰς ἀναλύσεις τοῦ ὄχι ὀλιγώτερον ἐνδιαφέροντος ἑριστικοῦ διαλόγου «Κρατύλος»· αἱ ἀναλύσεις αὗται πάλιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν συνδέονται στενῶς πρὸς τὸ διαλεκτικὸν περιεχόμενον τοῦ «Θεαίτητου» ἐξοκολουθησάσαι συγχρόνως τὴν ἐν τῷ «Θεαίτητῳ» καὶ «Ἐὐθύδημῳ» διεξαγομένην πολεμικὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕξ ἴσου σχεδὸν σαφῶς σχετίζονται καὶ πρὸς τὸν «Φαῖδωνα».

Θέμα τοῦ διαλόγου ἀποτελεῖ τὸ ζήτημα ἂν ὑπάρχη καθ' ἑαυτὴν ὀρθὴ ὀνομασία, ἔαν τὰ ὀνόματα σημαίνουσι τι καθ' ἑαυτὰ ἢ μόνον κατ' ἀνθυπαίεστον συνθήκην. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος φαίνεται ὑποστηρίζων ὁ Σωκράτης τὴν ὑπαρξίν φυσικῆς «ὀρθότητος» τῆς ὀνομασίας ἢ ὅποια ὁμως γνώμη εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἀποδεικνύεται τελείως ἀστήρικτος, φυσικῶς συνεκείᾳ τῶν προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι ἐτέθησαν ὡς βῆσις, ληφθεῖσαι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκ τινος τῶν συγχρόνων θεωριῶν. Ἐν ἑκ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων, εἰς τὸ πρῶτον μέρος, στηρίζει ὁ Σωκράτης τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ὀρθότητος τῆς ὀνομασίας ἔχει ὡς ἑξῆς: Πάντως ὑπάρχει ἀνεξάρτητος τῆς ὑποκειμενικῆς ἀνθυπαίεσις ἀλήθεια τίς τῶν πραγμάτων· διότι οὔτε ὁ Πρωταγόρας, ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει ὅτι δι' ἕκαστον ἄνθρωπον μόνον ἢ ἰδίᾳ αὐτοῦ

γνώμη εἶνε ἀληθής, ἔχει δίκαιον, οὔτε ὁ Εὐθύδημος ὁ ὁποῖος διατείνεται ὅτι διὰ πάντας τὰ πάντα ταυτοχρόνως καὶ ἕσσει ὀφείλουσι νὰ ἰσχύωσι. Ἐφοῦ ἄρα ἕκαστον ἀντικείμενον ἔχει τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ ὀρθότητα, ὁμοίως θὰ ἔχη τοιαύτην καὶ ἑκάστη πράξις ἐφ' ὅσον ἐνεργεῖται κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον (*τεχνικῶς*): τὸ αὐτὸ θὰ ἰσχύει ἄρα καὶ διὰ τὴν πράξιν τοῦ ὀνομάζειν. Ὄφείλει αὕτη, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη τέχνη, νὰ κανονισθῇ κατὰ τὸ ἰδιάζον αὐτῆς πρότυπον (*εἶδος, ἰδέα*) τοῦτέστι κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ὀνομασθῇ. Ἀρμόδιος ὅμως, εἰδικὸς νὰ δώσῃ τὴν ὀνομασίαν, δὲν εἶνε ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ὁ διαλεκτικὸς πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὁποῖου ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ ὁ νομοθέτης, διότι, ἐκεῖνος γνωρίζει πῶς νὰ μεταχειρίζεται τὰ ὀνόματα: μόνον δὲ εἰς τὸν γνωρίζοντα τὴν χρῆσιν πράγματός τινος ἀνήκει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὀνομασίας (ἕως 390 E).

Διάφορα σημεῖα ἀπὸ τὸ ἄνω ἐκτιθέμενα εἶνε σπουδαῖα δι' ἡμᾶς. Πρῶτον δίδεται ἀσφαλῆς νύξις διὰ τὴν χρονολογικὴν κατάταξιν. Τονίζεται ἕκ νέου (386 A—D, πρβλ. καὶ Arch. f. Gesch. u. Philos. III, 351) ὅτι ὑπαρξὺς ἀναλλοιώτου οὐσίας τῶν πραγμάτων ἐν ἀντιθέσει πρὸς δύο ἕξ ἴσου ἀστηρίκτους γνώμας: πρὸς τὴν τοῦ Πρωταγόρα κατὰ τὴν ὁποίαν δι' ἕκαστον ἀνθρώπου ἀνάγκη νὰ ἰσχύωσιν αἱ ἴδιαι ἑαυτοῦ παραστάσεις, ἀποκλειόμενων πασῶν τῶν λοιπῶν καὶ ἡ ὁποία ἐν διττῇ συναφείᾳ πρὸς τὸν «θεαίτητον» ἀναλύεται καὶ ἀντικρούεται, καὶ πρὸς τὴν παραδοξωτέραν ἀκόμη τοῦ Εὐθύδημου ὅτι διὰ πάντας πᾶν ὅ,τι λέγεται ὀφείλει νὰ ἰσχύῃ ἕξ ἴσου, συγχρόνως καὶ πάντοτε. Ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἐνταῦθα ἡ στάσις τοῦ συνομιλητοῦ. Εἰς τὴν ἐρώτησιν μήπως παραδέχεται τὴν γνώμην τοῦ Πρωταγόρα ἀποκρίνεται ὡς ἐξῆς: εἶνε ἀληθὲς ὅτι εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην (ὅτι παρεσύρθη, *ἐξηνέχθη*) νὰ παραδεχθῇ τὴν γνώμην ταύτην, δὲν τοῦ φαίνεται ὅμως νὰ ἔχη ἐντελῶς οὕτω τὸ πρᾶγμα. Μὲ τὴν ἔκφρασιν ταύτην «νὰ ἔχη ἐντελῶς οὕτω», παίζει κατόπιν ὁ Σωκράτης: φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἔκφρασις αὕτη διεδραμάτισε σπουδαῖον ὀπωσοῦν μέρος εἰς τὴν πολεμικὴν μεταξὺ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἀντιπάλου τὸν ὁποῖον ἀφορᾷ ἡ κριτικὴ.

Ποῖος ἄρα γε νὰ εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος σχεδὸν ἐναντίον τῆς θελήσεως αὐτοῦ παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ Πρωταγόρα χωρὶς ὅμως καὶ νὰ θέλῃ νὰ συγγένηται πρὸς τοῦτον; Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶνε φυσικὸν νὰ σκεφθῶμεν τὸν Ἀντισθένην τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐμέμφθησαν ὅτι διὰ τῶν θεωριῶν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ λέγειν τι ἐσφαλμένως καὶ τοῦ κρίνειν ἐσφαλμένως ἐπιανέρχεται εἰς τὸν Πρωταγόραν. Εἰς τοῦτο θὰ ἀπήντησε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Ἀντισθένης ὅτι ποτὲ δὲν ἐσκέφθη νὰ ἀσπασθῇ ἀνεπιφυλάκτως τὴν γνώμην τοῦ Πρωταγόρα, καίτοι ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχῃ γλωσσικὴ τις μᾶλλον πρὸς τοῦτον συνάφεια «ἐντελῶς ὅμως ὅπως ἐκεῖνος δὲν ἠγνόησε τὸ πρᾶγμα».

Ἄλλα ἐὰν δὲν ἀκολουθεῖ «οὕτω ἐντελῶς ἀναλυτικῶς» τὴν γνώμην τοῦ Πρωταγόρα, δὲν ἐννοεῖ βεβαιῶς, ἀναγιγνώσκουμεν περὶ τέρας, νὰ ληθῆ ὑπὸ σοβαρὰν ἔκτασιν καὶ τὴν παράφρασιν ἐκείνην γνώμην τοῦ Εὐθύδημου. Οὐδέποτε, φυσικῶς ἰσὺ λόγῳ, ἐσκέφθη σοφιστῶς φιλόσοφος τις ἢ σοφιστὴς νὰ ὑποστηρίξῃ παρόμοιον τι πρὸς τὸ ἀποδιδόμενον ἐνταῦθα εἰς τὸν Εὐθύδημον· ἀλλ' ὁ Εὐθύδημος περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων εἶνε ὁ Εὐθύδημος τοῦ οὕτω ἐπιχρησιμοποιήσαντος διαλόγου. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ ἐνταῦθα ὡς γνώμη τοῦ Εὐθύδημου ἀναφερόμενον δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο ἢ ἡ παράλογος συνέπειά τῶν ἐκεῖ, ἐν ὑπερφαιδω παραφράσει, ἀναπτυχθεισῶν θεωριῶν τοῦ Ἀντισθένης περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ λέγειν τι ἐπιβεβαιωμένον καὶ ἔχειν ἐπιβεβαιωμένας παραστάσεις, χωρὶς βεβαιῶς νὰ θεωρηθῆ ὁ Πλάτων τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ τὸσον μορῶν ὅσπερ νὰ δύναται σοβαρῶς νὰ παραδεχθῆ τὰς συνέπειάς ταύτας. Ὁ τύπος : «διὰ πάντας, τὰ πάντα ἰσχύουσιν ὁμοίως ταῦτοχρόνως καὶ ἔσαι», ἀποδίδει, ἐν πίσσει περιπετώσει, κατ' οὐκ ἴαν ἀκριβῶς τὸ συμπέρασμα τοῦ «Εὐθύδημος» (293 ε.) : πάντες γινώσκουσι τὰ πάντα (καὶ ταῦτοχρόνως ἀγνοοῦσι) καὶ δὴ συγχρόνως καὶ ἔσαι. Εἴναι, κατὰ ταῦτα, τὰ ἐν τῷ «Κρατύλῳ» περὶ τοῦ Εὐθύδημου λεγόμενα ἀναμέρονται εἰς τὸν διάλογον «Εὐθύδημος», κατὰ μείζονα λόγον δυναμέθαι, κατ' ἀναλογίαν, νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ἀμέσως προηγουμένα : περὶ τοῦ Πρωταγόρα λεχθέντα ὡς ἀναφερόμενα εἰς τὸν «Θεαίτητον». Ἡ μνημία καὶ ἀντιπαράθεσις τῶν δύο ὀνομάτων τοῦ Πρωταγόρα καὶ τοῦ Εὐθύδημου μετὰ τῆς εἰς ἕκαστον ἀνηκούσης θεωρίας φέρουσι εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὰ δύο προηγηθέντα συγγράμματα τῶν ὁποίων ἢ ἐναντίον τοῦ Ἀντισθένης πολεμικῆ ἐξακολουθεῖ ἐνταῦθα, καὶ ἀποκαθιστῶσι τὴν μετὰ τούτων συνάφειαν ὅποτε τελείως ἐπιβεβαιουῦται ἡ χρονολογικὴ ἀλληλουχία «Θεαίτητος — «Εὐθύδημος» — «Κρατύλος» ὡς φυσικωτάτη καὶ ἄνευ διακοπῆς.

Ἐκ τῶν συζητήσεων τοῦ «Κρατύλου» μᾶς ἐνδιαφέρουσι ἀπὸ ἀπόψεως οὐσίας, κυρίως τὰ ἐπόμενα σημεῖα.

1. 385 ε. : Ἀληθὴς καλεῖται ὁ λόγος ὅταν περὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον εἶνε (τ. ἔ. λαμβάνει χώραν, πρόκειται) λέγει ὅτι εἶνε· ψευδὴς ὅταν (περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου) λέγει ὅτι δὲν εἶνε. Τὸ εἶναι ὅμως καὶ Μὴ-εἶναι τοῦτο, ἀνάγκη νὰ ἔχη ἐν ἑαυτῷ θεμελιωμένην, ἀντικειμενικὴν ἐννοιαν καὶ νὰ μὴ εἶνε δι' ἓνα ἕκαστον διαίφορόν τι, παλὸν δ' ὀλιγώτερον ἀδιαφόρως διὰ πάντας παντοιοτρόπως καὶ ταῦτοχρόνως νὰ διαίκεται, ἀλλὰ ὅ,τι εἶνε πρέπει νὰ ἔχη κατ' ἑαυτὸ ὁρισμένην τινὰ σταθερότητα ἢ βεβαιότητα τοῦ εἶναι. Παραδείγματός χάριν διὰ νὰ δυναθῆ νὰ ἰσχύσῃ ἡ φράσις : ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ καὶ κακοί, λογικοὶ καὶ μὴ λογικοί, προϋποτίθεται ὅτι ἡ λογικότης καὶ ἡ μὴ λογικότης «ὑπάρχει» (τ. ἔ. ὑπάρχει ἐν τῇ σημασίᾳ ἐν τῇ ὁποίᾳ λέγεται περὶ ἐννοιῶν ὅτι ὑπάρχουσι, δηλ. ἡ ἐννοια ἢ ὁποῖα χρησιμεύει ὡς κατηγορούμενον εἰς ἀληθῆ κρίσιν ἀνάγκη νὰ εἶνε θεμελιωμένη καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεμελιώσεως ταύτης νὰ ἔχη σταθεροῦς ἀγαλ-

λοϊώτον σημασίαν). Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὸ εἶναι τοῦτο τῶν ἐννοιῶν δὲν δύναται πλέον τὸ εἶναι δι' ἕκαστον ἄνθρωπον νὰ ὑπάρχη κατ' ἴδιον δι' ἕκαστον τρόπον, ἀλλ' ἔπεται ὅτι τὰ π ρ ᾶ γ μ α τ α ἔχουσιν ἰδίαν σταθερὴν οὐσίαν ὄχι μόνον ἐν σχέσει πρὸς ἡμᾶς, ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτώμενα καὶ τῆδε κακεῖσε ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παραστάσεων συρόμενα (ὑπὸ τῆς ὑποκειμενικότητος τοῦ ἐκάστοτε εἰς ἡμᾶς οὕτως ἢ ἄλλως φαινομένου), ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσι καὶ νὰ εἶνε ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ φύσις τῶν συμφώνως πρὸς τὴν οὐσίαν των.

Ἡ λέξις π ρ ᾶ γ μ α τ α φανερὸν ὅτι δὲν σημαίνει ἐνταῦθα οὐσίας ἢ ὑπάρξεις ἐντὸς — εἴτε καὶ ἐκτὸς — χρόνου καὶ χώρου δεδομένας, ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς κρίσεως, τὸ οὐσιαστικὸν τὸ ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐννοίας, αὐτὸ τοῦτο τὸ περιεχόμενον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῷ νομιμότητι ἀποκεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ ὑποκειμενικοῦ τῆς λειτουργίας τῆς διανοήσεως. Οὕτω, ἀμέσως μετὰ ταῦτα, μεταξὺ τῶν «πραγμάτων» συγκαταλέγονται καὶ πράξεις καὶ αὐτὰ «εἶνε» τι τ. ἔ. κέκτηνται τὴν ὠρισμένην αὐτῶν ἐννοίαν, πῶς δὴλονότι διενεργοῦνται ὁρθῶς: συμφώνως πρὸς τὴν ἑαυτῶν φύσιν. Διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ οὐ τοῦ «ὁρθοῦ» ἀποκτᾷ ἡ ἐννοία τῆς «φύσεως» πράγματός τινος δευτέραν, τελεολογικὴν σημασίαν. Πρᾶξις τι: γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς ὅταν γίνεται ὅπως πρέπει, ὡς προδιαγράφει ὁ σκοπός: διὰ τὰς πράξεις εἶνε τοῦτο βεβαίως δεδικαιολογημένη ἀποφῆς διότι ἡ πράξις ἐξαρτᾶται ἐκ τινος θελήσεως ἐκ τινος προδιαγεγραμμένου σκοποῦ. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφαρμόζεται κατόπιν καὶ εἰς τὸ ὄργανον τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς ἐνέργειαν ὠρισμένης πράξεως, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἐπίσης, ἡ «φύσις» συνίσταται εἰς τὴν καταλληλότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν. Ὑπάρχει ἄρα (εἰς τοῦτο δ' ἀπεσκοπεῖ ἡ ὅλη ἀνάλυσις) ἀντικειμενικὸς σκοπὸς καὶ ἀντικειμενικὴ ἐννοία τῆς ἐπονομασίας: καὶ τοῦ ὀνόματος, καθοδηγοῦσά τις «Ἰδέα» περὶ τοῦ τι εἶνε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ὀνομασία: ἀκριβῶς ὅπως ὁ ξυλουργός, ὅταν πρόκειται νὰ κατασκευάσῃ νέαν κερκίδα εἰς ἀντικατάστασιν τῆς θρασυθείσης, ὀφείλει νὰ προσβλέψῃ εἰς τὸ πρότυπον (εἶδος) εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶνε ἡ κερκίς (τί ἀποτελεῖ τὴν ἐννοίαν αὐτῆς, 389 B), εἰς τὴν φύσιν αὐτῆς, εἰς τὸ τι ἐκ φύσεως εἶνε, πῶς ἐκ φύσεως εἶνε: κατεσκευασμένη αὕτη. Κατόπιν, ἐν 390 εὐρίσκομεν τὴν ἐκφρασιν «ἡ αὐτὴ Ἰδέα», τὸ ὁποῖον σημαίνει ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ θεμελιώδης μορφή τοῦ πράγματος: καὶ πάλιν μετὰ τὴν αὐτὴν σημασίαν τὴν λέξιν: οὐσία τοῦ πράγματος (393 D), ἔπειτα τοὺς ὁροὺς: σημασία (δύναμις) καὶ πάλιν φύσις (393 C ἔ.). Ἡ γνώσις ὁμοίως τῆς φύσεως ὄργανου τινὸς: εἶνε πάντοτε ἔργον ἐκείνου ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ ἄρα, ἡ γνώσις τῆς οὐσίας τῆς ὀνομασίας εἶνε ἔργον τοῦ διαλεκτικοῦ διότι οὗτος θὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς δι' ἐρωτήσεων τ. ἔ. καὶ ἀποκρίσεων (390 C).

Πρωτίστως εὐρίσκομεν πάλιν ἐνταῦθα σαφῆ μαρτυρίαν πόσον ἀπλάως

παρήχθη ἢ «Ἰδέα» ἐκ τῆς ἀρηρημένης ἐννοίας τῆς ὁποίας σχεδὸν αὐτό-
 λως ἐνταῦθα διαφέρει. Εἶνε ὅμως ἀξιοπρωτήρητον ὅτι ἡ ταυτότης
 τοῦ περιεχομένου τῆς ἐννοίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀπαραιτήτου βε-
 βαιότητος τοῦ νοήματος τοῦ λεγομένου καὶ τῆς
 ἀναμφισβητήτου ἀντικειμενικῆς σημασίας τῆς εἰς αὐτὸ ἀποδιδομένης ἀλη-
 θείας ἢ μὴ — ἀληθείας. Οὕτω δὲ δὲν στερεῖται ἐμβρυοειτέρου
 τινὸς σκοποῦ καὶ τὸ ὅτι ὁ διαλεκτικὸς ὑποδακνύεται ὡς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
 μόνος γνωρίζει τὴν χρῆσιν τῆς ὀνομασίας ἀκριβῶς διότι γνωρίζει τὴν ἐν-
 νοίαν, τὴν «Ἰδέαν», τὸν νόμον αὐτῆς, καὶ ἄρα αὐτὸς εἶνε ὁ ἀρμόδιος νὰ
 ἐπιβλέπῃ ὅταν δίδονται τὸ ὄνομα (390 C). Ἀμέσως κατωτέρω θὰ κατα-
 διχθῇ ὅτι ἡ καθ' ἑαυτὴν ἀπλή αὕτη κατανόησις τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ὁρ-
 θὴ ἐπανομασία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ πράγματος, θὰ εὐθυνθῇ
 ἀκόμη περισσότερο. Ἰὰν δὲ διὰ τῶν κατωτέρω ἐκτεθησομένων συμπλη-
 ῶσμεν τὰ ἐνταῦθα τόσον ἀπερίττως περὶ τοῦ ἔργου τῆς διαλεκτικῆς λεχ-
 θέντα, θὰ εὐρωμεν ὅτι ἡ ἐννοία αὕτη λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος,
 τόσον ἐνταῦθα ὅσον καὶ ἐν τῷ «Εὐθύδημῳ», ἐν τῇ πολλυπλῇ σημασίᾳ
 τὴν ὁποίαν ἐγκαινιάζει ὁ «Φαῖδρος» καὶ τὴν ὁποίαν θὰ συναντήσωμεν
 πάλιν ἰδίως ἐν τῇ «Πολιτείᾳ».

2. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ νοηθῇ ἡ φύσις τῶν
 πραγμάτων ἐκ τῶν ὀνομάτων—ἰδοὺ τὸ σπουδαῖον συμπέρασμα τοῦ δευτέ-
 ρου μέρους. Ὅχι ἐκ τῶν ὀνομάτων ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν πραγμά-
 των εἶνε δυνατὸν νὰ γνωσθῇ ἡ «φύσις» τῶν ἀντικειμένων (438 E). Τὸ
 ὄνομα βεβαίως δίδει ὁπωσδήποτε εἰκόνα τοῦ πράγματος, ἀλλὰ πάντως
 καλλίτερον θὰ κατανοήσωμεν ἐκ τῆς πραγματικότητος αὐτὴν ταύτην καὶ
 τὴν εἰκόνα αὐτῆς—εἰὰν τοῦτέστιν αὕτη ἔχει κατασκευασθῇ καταλλίλως καὶ
 συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας—ἢ ὅτι ἐκ τῆς εἰκόνας θὰ κατανοήσωμεν
 αὐτὴν τε καὶ τὴν πραγματικότητα τῆς ὁποίας εἶνε ἡ εἰκὼν. Ἀλλ' ἡ φυ-
 σικὴ σημασία τῶν ὀνομασιῶν εἶχεν ἐξαχθῇ προηγουμένως ἐκ νῶν προϋ-
 ποθέσεων τοῦ Ἡρακλειτισμοῦ. Ἐκ τῆς ἐκ νέου ὅμως ἐπιβεβαιωθείσης θε-
 μελιώδους ὑποθέσεως τῆς βεβαιότητος τῶν ἐννοιῶν ἀνασκευάζεται ἤδη ἡ
 Ἡρακλειτικὴ αὕτη βᾶσις τῆς ὑπὸ ἀμφισβήτησιν θεωρίας κατὰ τρόπον ἐντε-
 λῶς ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐγνωρίσαμεν εἰς τὸν «Θεαίτητον».

Ἐπάρχει «αὐτὸ τὸ ὠραῖον», «αὐτὸ τὸ ἀγαθόν» καὶ ὁμοίως ἐν ἑκα-
 στον ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια εἶνε», τ. ἔ. χρησιμεύουσιν ὡς κατηγορούμενα
 εἰς τὰς κρίσεις. Ἦδη, ἐνδεχόμενον βεβαίως τὰ ὠραῖα πράγματα νὰ εὐρί-
 σκωνται εἰς διαρκῆ τινα ῥοὴν, ἀδιακόπως μεταβαλλόμενα, «αὐτὸ» ὅμως
 τὸ ὠραῖον παρῆμνει διαρκῶς τοιοῦτον ὅποιον εἶνε· θὰ ἦτο ἐντελῶς
 ἀδύνατον νὰ ἀποκαλέσωμέν τι ὠραῖον κ.τ.λ. εἰὰν καὶ τοῦτο ἀκόμη διέφευγε
 διαρκῶς τῶν χειρῶν ἡμῶν, δηλαδή: 1) ὅτι τοῦτο εἶνε τοῦτο καὶ 2) ὅτι
 εἶνε τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον—τ. ἔ. 1) ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ λόγου
 μένει τὸ αὐτὸ καὶ 2) ὅτι ἡ ἐννοία τοῦ κατηγορουμένου μένει ἢ

αὐτή, — εἰς τούτο, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκφραζόμεθα, μετεβάλλετο ἀμέσως εἰς ἄλλο, εἰς μᾶς διέφευγε καὶ δὲν ἦτο πλέον ὅπως ἦτο (πρβλ. Θεαιτ. 181 D). Θὰ ἦτο ἐν γένει ἀδύνατον νὰ εἴπωμεν ὅτι τούτο (τὸ ὁρισμένον τούτο ἢ ἐκεῖνο) εἶνε τούτο ἢ τοῦτο (τὸ ὁρισμένον), εἰς οὐδέποτε παρέμενε ὁμοιον ἑαυτῷ. Ἐὰν ὅμως μένει τὸ αὐτὸ ἐπὶ τινα χρόνον τότε κατ' αὐτὸ τοῦλάχιστον τὸ χρονικὸν διάστημα δὲν μεταβάλλεται· εἰς δὲ διαρκῶς διέκεται ὁμοίως καὶ ἦτο ὁμοιον ἑαυτῷ, οὐδέποτε θὰ ἐξήρχετο τῆς «Ἰδέας» αὐτοῦ (τοῦ ταῦτοῦ καθορισμοῦ).

Μετὰ τοῦτο ὅμως ἡ συζήτησις λαμβάνει πολὺ σπουδαίαν τροπὴν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τούτων τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς γνώσεως ὡς καὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ ὑποκειμένου αὐτῆς. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀναλλοίωτος καθορισμὸς δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ οἰαδήποτε γνώσις. Διότι ἐνῷ ἡμεῖς θὰ προσεπαθοῦμεν νὰ κατανοήσωμεν τὸ ἀντικείμενον τούτο διαρκῶς θὰ μετεβάλλετο εἰς ἄλλο τι, οὕτω δὲ ποτὲ δὲν θὰ μῖς ἦτο δυνατόν νὰ κατανοήσωμεν ὅποιον τι εἶνε πράγματι τούτο ἢ περὶ τίνος πρόκειται. Διότι βεβαίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀποκληθῇ γνώσις ἐκείνη ἢ ὅποια δὲν γινώσκει ὅποιον τι περίπου εἶνε τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς. Μάλιστα δὲν θὰ ἦτο καὶ δυνατόν, κατ' ἀρχὴν, νὰ ὁμιλῶμεν περὶ γνώσεως εἰς τὸ πᾶν μετεβάλλετο διαρκῶς εἰς τὸ ἀντίθετον αὐτοῦ καὶ τίποτε δὲν παρέμενε ἀναλλοίωτον. Ἐὰν τοῦλάχιστον αὐτὴ ἢ ἡ γνῶσις δὲν μετεβάλλετο ἐκ τοῦ εἶναι γνώσιν εἰς τὸ ἀντίθετον αὐτῆς, θὰ παρέμενε τότε ὅπωςδήποτε ἡ γνώσις αὕτη καὶ θὰ ἦτο γνώσις. Ἐὰν ὅμως καὶ αὕτη ἢ ἐννοία (τὸ εἶδος) τῆς γνώσεως, μετεβάλλετο, θὰ μετέπιπτεν εἰς ἐννοίαν ἄλλην ἢ τῆς γνώσεως θὰ ἐγένετο δηλονότι μὴ-γνώσις ὅποτε καὶ ἂν ἦτο τι πάλιν θὰ ἦτο μὴ-γνώσις. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὔτε τὸ γινώσκον οὔτε τὸ γνωσθησόμενον, οὔτε τὸ ἀντικείμενον οὔτε τὸ ὑποκείμενον τῆς γνώσεως. Ἐὰν ὅμως εἶνε τὸ γινώσκον, εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ γνωσθῇ, εἶνε τὸ ὄραϊον, εἶνε τὸ ἀγαθόν, εἶνε ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων, τότε βεβαίως δὲν ὁμοιάζει τούτο πρὸς τὸν διαρκῆ ὄν τῆς κινήσεως καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόζωμεν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν πραγμάτων τὸ δητὸν ὅτι «οὐδὲν ὕγιες οὐδενός, ἀλλὰ πάντα ὡς κεράμια ῥεῖ», ἢ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὡς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι πολλάκις ὑποφέρομεν ἀπὸ θευματισμοῦ οὕτω καὶ τὰ πράγματα κατατρέχονται ὑπὸ θευματισμῶν καὶ κατάρσεων. Εἰς δὲ τὸ χωρίον 411 B περιπαίζει τοὺς παλαιούς ἐφευρέτας ὀνομάτων οἱ ὅποιοι, κατὰ τὴν ἐν ταῦθα ἀμφισβητουμένην θεωρίαν, δίδοντες τὰ ὀνόματα θὰ εἶχον ὑπ' ὄψιν τὴν θεωρίαν τοῦ Ἡρακλείτου φαίνεται, λέγει, ὅτι τὴν ἔλαθον, ὅπως οἱ σοφοὶ τῆς σήμερον (ἀκριβῶς οἱ ἐφευρέται τῆς παραδόξου ἐκείνης θεωρίας) οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς διαρκούς περιστροφῆς ἐν τῇ ἐρευνῇ περὶ τοῦ ὁποῖα τινὰ εἶνε τὰ ἀντικείμενα κατελήφθησαν ὑπὸ ἱλίγγου καὶ ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς ὅτι τὰ ἀντικείμενα μᾶλλον εὗρισκονται εἰς διαρκῆ περιστρο-

φαινή κίνησιν, διότι δὲν ἐσκέφθησαν νὰ ἀναζητήσωσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου.

Καίτοι τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον τῆς ἀναλύσεως ταύτης στενότητα συγγενεῖσι πρὸς τὸν «Θεαίτητον», ἀξία οὐχ ἥττον πολλῆς προσοχῆς εἶνε ἢ σαφῆς ἀναδρομῇ εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς γνώσεως πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Ἰδέας. Οὔτε εἰς αὐτὸν τὸν «Θεαίτητον» δὲν εἶχε συναχθῆ τόσον ἀμέσως, δι' ἐνὸς καὶ μόνοιο βραχέως συλλογισμοῦ, ἐκ τῆς ἀπλῆς προϋποθέσεως τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως, ἢ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν τὴν βεβαιότητα τῶν ἐννοιολογικῶν καθορισμῶν. (1) Ἀριστοτέλης ἀναφέρει ὡς μίαν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἀποδείξεων τοῦ Πλάτωνος διὰ τὴν ὑπαρξίαν τῶν Ἰδῶν, ἀκριβῶς αὐτὴν ταύτην τὴν ἐκ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως. Πολλάκις θὰ συναντήσωμεν αὐτὴν παρὰ Πλάτωνι· ἐνταῦθα γίνεται μνεία αὐτῆς, τὸ πρῶτον, διὰ λίαν συντόμου καὶ σαφοῦς ἐκφράσεως, ἀλλὰ μετὰ μεγίστης εὐκρινείας. Ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην εἶνε ἰδίως καταφανῆς ἡ ἀρχικὴ καὶ καθαρὰ σημασίαι τῆς Ἰδέας ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ κατηγορουμένου ὄραϊου, ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἐξῆς. Τίποτε ἄλλο τοῦλάχιστον δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποπτεύσωμεν ὡς κρυπτόμενον ὀπισθεν τοῦ αὐτοῦ τὸ ὄραϊον, τὸ ἀγαθόν, ἐν ἑκαστῶν ἐκείνου τὸ ὁποῖον εἶνε, ἢ ὀπισθεν τοῦ ἰσχυρισμοῦ εἶνε τὸ ὄραϊον, τὸ ἀγαθόν, εἶνε ἐν ἑκαστῶν τῶν ὄντων, τοῦ ἰσχυρισμοῦ τ. ἔ. τῆς διατηρήσεως τῆς Ἰδέας.

Ὅπως δὴ ποτε, τὸ τόσον βραχὺ ὅσον καὶ ῥιζικὸν τοῦτο πόρισμα, εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς προϋπόθεσης σαφηνείας ὅσον ἀφορᾷ τὰ προκατατούμενα τῆς κατὰ συναγωγὴν θεμελιώσεως τῶν ἐπιστημῶν ἐν γένει. Διότι ἐν 436 D λέγεται μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς σαφηνείας, καίτοι συντόμως καὶ ἐν παρόδῳ, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν παντὸς πράγματος ὀφείλομεν νὰ προβαίνομεν εἰς τὰς ἐμβριθεστάτας συζητήσεις καὶ τὰς ἐμβριθεστάτας ἐρεῦνας διὰ νὰ ἴδωμεν εἴαν καλῶς ἢ κακῶς ἐλήφθη αὕτη ὡς βάσις (ὕπόκειται). Ἐὰν ἡ ἀρχὴ ἔχει *ικανῶς ἐξετασθῆ* θὰ ἴδωμεν πῶς πάντὰ τὰ ἐπόμενα ἀπορρέουσιν ἐξ αὐτῆς· φέρει δ' ὡς παράδειγμα ὁ Πλάτων τὴν γεωμετρίαν ἧπου τὸ ἐλάχιστον σμίγμα εἰς τὰς προϋποθέσεις συνεπιγεται πολλάκις τὰς τερατοδεστάτας συνεπείας.

Ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα ἤδη ἀμέσως πρὸ τοῦ οὐδοῦ τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν θὰ μᾶς παρουσιάσει τελείαν ἐπιστημονικὴν διεξαγωγὴν τῆς περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίας, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀμεροῦται εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον: τοῦ «Φαίδωνος».